

Stärkt konstitutionell beredskap (SOU 2023:75)

Ju2023/02742

Tidningsutgivarna (TU) har getts tillfälle att yttra sig över det rubricerade betänkandet och får anföra följande.

Sammanträden i riksdagen

TU anser att eftersom riksdagens sammanträden som huvudregel (RF 4:9) ska vara öppna och offentliga är det viktigt att detta upprätthålls så mycket det bara går. En utökad möjlighet att hålla riksdagsmöten på annan ort och även helt digitala möten kommer att försvåra bevakning, verifiering och öka risken för manipulering. TU inser självklart att det under vissa försvårade säkerhetslägen måste finnas möjlighet att förlägga sammanträden utanför Stockholm men framhåller att öppenheten måste bevaras så mycket det bara går. TU anser att helt digitala möten inte ska förekomma. Säkerhetsmässigt är det tveksamt om sådana kan genomföras, inte minst avseende AI-utvecklingen, samt att det också riskerar att försvåra den öppenhet och spårbarhet som alltid ska eftersträvas, något som bör gälla även under kris, krig eller andra prövande tider. Utvecklingen av AI ger nya möjligheter att på ett mycket trovärdigt sätt manipulera innehåll som gör det fullt möjligt att få det att framstå som att ledamöter och andra säger saker de absolut inte sagt och dessutom insätta i en miljö som förstärker detta. Farorna kopplade till helt digitala och hybridmöten måste därför utredas ytterligare.

TU anser vidare att det viktiga signalvärdet i att möten hålls på en känd och etablerad plats, också måste vägas in i detta.

Krig och krigsfara

TU vill framhålla vikten av att det finns en tydlig definition av beteckningarna "krig" och "krigsfara". Till exempel kan utgivningsförbud enligt Tryckfrihetsförordningen utfärdas i krig. TU vill också poängtera att i och med NATO-inträdet finns det anledning att ytterligare utreda dessa begrepp och även andra områden inom ramen för det nu liggande

betänkandet som ju till stora delar tillkommit före det att Sverige var medlemmar. TU tror vidare, inte minst beroende på NATO, att begreppen krig och krigsfara när de definieras också ska hållas åtskilda.

Fjärde och sista deluppdraget handlar om regeringens möjligheter att besluta föreskrifter i allvarliga fredstida kriser. Detta uppdrag tar främst sin utgångspunkt i de inträffade förhållandena under covid-19-pandemin.

TU anser att även om det inte föreslås grundlagsändringar så sker en förskjutning av makten genom de förslag som läggs fram avseende normgivningsmakt som flyttas från riksdag till regering vid allvarliga fredstida kriser. Ändringar i vanlig lag kan få stora konsekvenser för tryck- och yttrandefriheten genom till exempel inskränkningar av offentlighetsprincipen via sekretesslagstiftningen. Detta till stort men för just tryck- och yttrandefrihet och öppenhet. TU avstyrker och anser att covid med flera kriser visade att riksdagen kan vara väldigt snabb i att fatta beslut under krisförhållanden.

Sammanfattning

TU vill framhålla en viktig grundpelare som bör genomsyra beredskapsarbetet: vi ska gemensamt försvara Sverige, våra allierade och de värderingar som vårt samhälle bygger på. Några av de viktiga värderingar som vi försvarar är mänskliga rättigheter, demokrati och yttrandefrihet. Vi ska därför vara försiktiga med att begränsa eller försvåra till exempel öppenhet.

TU anser att det är viktigt att bevara och försvara vår öppenhet samt att det är viktigt med insyn före, under och efter beslut även i kris/krig.

TU

Johan Taubert
VD

Jan Fager
Jurist